

GENÇ İŞSİZLİĞİN İNCELENMESİ: OECD ÜLKELERİ VE TÜRKİYE KARŞILAŞTIRMASI

Serap Ürüt Kelleci¹ - Zehra Türk²

Öz

Ülkelerin gelişme sürecinde üretim kapasitelerini dolayısıyla istihdam hacimlerini artırmaları oldukça önemlidir. İstihdam sürecinde emek faktörünün bir kısmının dışarıda kalması ekonomileri oldukça önemli bir sorun olan işsizlik sorunuyla karşı karşıya bırakmaktadır. BM, ILO ve benzeri kuruluşlar; 15–24 yaşları arasındaki kişileri genç olarak tanımlamaktadır. Genç işsizlik oranları birçok ülkede önemli boyutlara ulaşmaktadır. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü'nün (OECD) "Gençlik, Beceriler ve İstihdam Edilebilirlik" raporu, üye ülkelerdeki genç nüfusun önemli bir kısmının işsizlik sorunuyla karşı karşıya olduğunu göstermektedir. OECD'nin raporuna göre Türkiye'de 15-29 yaş arası gençlerin % 31,3'ü ne istihdam piyasasında yer alıyor, ne eğitim görüyor ne de staj yapıyor. Bu oran OECD ortalamasında ise % 15,5 olarak gerçekleşmiştir. İşsizler içinde gençlerin payının fazla olması nedeniyle genç işsizliğinin incelenmesi ayrı bir önem arz etmektedir. Çalışmada, OECD ve Türkiye'de toplam işsizlik ve genç işsizlik oranlarının değişiminin 2000'den günümüze değişimi incelenecektir. Öncelikle çalışmada istihdam işsizlik kavramları incelenerek genç işsizliğin boyutları ortaya konmaya çalışılacaktır. Daha sonra ise genç işsizliğin önlenmesi için öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Genç İşsizlik, OECD, Türkiye

¹ Yrd.Doç.Dr. Maliye, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, AKSARAY/TÜRKİYE, E-posta: serapkellecici@aksaray.edu.tr

² Öğr.Gör.,Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Marmaris Turizm Meslek Yüksekokulu, Marmaris/MUĞLA/TÜRKİYE, E-Posta: zehraturk@mu.edu.tr

INVESTIGATION OF YOUTH UNEMPLOYMENT: COMPARISON OF OECD COUNTRIES AND TURKEY

Serap Ürüt Kelleci – Zehra Türk

ABSTRACT

Increase their production capacity due to the volume of employment in the development process of the country is very important. Left out of a part of the labor factor in the recruitment process are facing the problem of unemployment is a significant problem for the economy. UN, ILO and similar institutions; It is defined as young people between the ages of 15-24 .The youth unemployment rate has reached significant proportions in many countries. Organization for Economic Cooperation and Development (OECD), “Youth, Skills and Employability” report , members of an important part of young people in the country shows that faced with the problem of unemployment. 31.3 % of young people between the ages of 15-29 in Turkey, according to the OECD report what is taking place in the employment market nor studying nor doing an internship. This rate was realized as 15.5% of the OECD average. Investigation of youth unemployment due to increase of the share of unemployed young people is of particular importance. In the study, the OECD and the total unemployment since 2000 and the change of the exchange rate of youth unemployment in Turkey will be discussed. First, employment - unemployment concepts examined in the study will attempt to demonstrate the dimensions of youth unemployment. It will then be presented recommendations for the prevention of youth unemployment.

Keywords: Youth unemployment, OECD, Turkey

Giriş

Her ekonominin karşı karşıya olduğu sorunların başında işsizlik olgusu gelmektedir. 1980'li yıllar ile birlikte ülkelerde teknolojik gelişmelerde artışlar yaşanmaya başlamıştır. Bu teknolojik gelişmelere bağlı olarak üretim sistemleri de değişmiş ve işgücünün bu gelişmelere ayak uydurması zorlaşmıştır. Bununla birlikte nüfus artışına bağlı olarak artan işgücüne istihdam imkanları yaratmak da önemli bir sorun haline gelmiştir (Güney, 2010;239).

Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerin en önemli sorunlarından biri olan işsizlik özellikle son yıllarda tüm dünyada küreselleşme süreci ile birlikte, genç nüfusu önemli ölçüde etkilemektedir. BM, ILO ve benzeri kuruluşlar; 15–24 yaşları arasındaki kişileri genç olarak tanımlamaktadır. Bu yaş grubundaki gençlerin yaşadığı işsizlik oranları birçok ülkede önemli boyutlara ulaşmaktadır.

Küresel bir sorun olarak görülen işsizliğin sonuçlarından en çok etkilenen kesim olan gençlerin işsizliğinin birçok sebebi göze çarpmaktadır. Bunların başında gelen nedenleri arasında, genç olarak kabul edilen 15–24 yaş grubu arasında eğitime katılma oranının artması, yeni işler yaratılamaması, tecrübe yoksunluğu, gençlerin niteliklerinin işgücü piyasasının ihtiyaçlarına cevap verememesi sayılmaktadır (Erdayı, 2009; 134).

Gençlerin işsiz kalmaları hem bireysel hem de toplumsal anlamda önemli sorunlara yol açmaktadır. Çünkü istihdam, kişilerin ve özellikle de gençlerin sosyal kimliğini şekillendiren; yaşamlarını, bağımsızlıklarının gelişimini, gelirlerini, kendilerine saygılarını, sosyo-ekonomik ve politik vatandaşlıklarını düzenlemeleri için büyük bir öneme sahiptir (Taş ve Bilen, 2014; 53). İnsan yaşamının en önemli ve verimli olması gereken dönemini oluşturan gençlik dönemi; bebeklik, çocukluk ve yetişkinlik dönemlerinden daha farklı yapısal özelliklere sahip olunan bir süreçtir. Yaşamının en önemli sürecinde işsizlik sorunu ile karşılaşan bir bireyin çok önemli sorunlarla karşılaşma olasılığı oldukça yüksektir (Murat ve Şahin, 2;2011).

ILO'nun "Dünyada İstihdam ve Sosyal Görünüm 2015" (WESO) raporunda, çalışanların dörtte üçünün geçici ya da kısa süreli sözleşmelerle, genellikle herhangi bir sözleşmenin bulunmadığı kayıt dışı işlerde, kendi hesabına ya da ücretsiz aile işlerinde çalıştıkları belirtilmektedir. Raporda, gelişmekte olan ülkelerde tüm çalışanların yüzde 60'ından fazlasının herhangi bir iş sözleşmesi olmadan çalışmakta olduğuna da vurgu yapılmaktadır. Bunları çoğu kendi hesabına çalışmakta ya da aile işlerine katkıda bulun-

maktadır. Ücret ve maaş karşılığı çalışanların %42'sinin ise daimî işçi konumunda olduğu belirtilmektedir. Yine raporda sunulan veriler küresel boyutta bir iş arayıp da bulamayanların sayısının 200 milyon civarında olduğunu göstermektedir. Bu işsizler arasında 15-24 yaş grubunda yer alan genç insan sayısı ise 73 milyonun üzerindedir (ILO, 2015; 23-31).

İstihdam-İşsizlik İlişkisi ve Genç İşsizlik

Günümüzde işsizlik ile ilgili çeşitli tanımlamalar yapılmaktadır. Yapılan tanımlamalardan ILO'nun Cenevre'de 1982 yılında yaptığı işsizlik tanımı temel belirleyicidir. Bu tanımda üç temel nokta dikkat çekicidir; birincisi kişinin çalışma isteği, ikincisi ise kişinin çalışmaya elverişli olmasıdır. Üçüncü nokta da, bu iki durum sağlanmış olduğu halde kişinin işsiz olmasıdır (Ören ve Şahverdioğlu, 2016 ;7). Bir başka genel işsizlik tanımı ise, üretim faktörlerinden emeğin üretime katılmaması olarak ifade edilmektedir. En yaygın tanımıyla ise çalışma istek ve arzusunda bulunduğu halde cari ücret düzeyinden iş bulamayanlara işsiz denilmektedir (Bayrakdar ve İncekara, 2013;16). Genç işsiz ise, çalışma iradesine ve gücüne sahip, cari ücret üzerinden bir iş aradığı halde bulamamış ve bu iş bulamama durumu kendi isteği dışında meydana gelmiş olan 15-24 yaş arasında bulunan kişiye denmektedir.

Resmi istatistiklerde, ABD ve İngiltere'de gençlik, 16-24 yaş grubu olarak tanımlanırken, başta Avrupa Ülkeleri olmak üzere, çoğu ülkeler ve uluslararası kuruluşlar gençliği 15-24 yaş grubu olarak kabul etmektedirler. Ülkemizde de Devlet Planlama Teşkilatı tarafından hazırlanan III ve LV. Beş Yıllık Kalkınma Planlarında 12-24 yaş; V, VI, ve VII. BYKP'larında ise 15-24 yaş grubu genç nüfus olarak kabul edilmiştir (Gündoğan, 65;1999).

Her ülkenin kalkınma sürecinde genç nüfusa sahip olmak oldukça önemlidir. Çünkü, genç nüfus dinamik ve yaratıcı yapısı ile ülke ekonomisinin kalkınmasının motive edici gücü olarak düşünülmektedir. Yaratıcı, dinamik, yeni fikirlere açık genç bir nüfus ekonomik büyümeyi pozitif yönde etkileyebilecektir. Diğer tüm değişkenlerin sabit olduğu kabul edildiğinde genç nüfusa sahip olan ülkelerin diğer ülkelere göre daha avantajlı olduğu söylenebilir. Ancak bu potansiyelin ekonomi için bir güce dönüşebilmesi için gençliğin potansiyelinden istifade edebilmek ve onları belirli bir işte istihdam etmek şarttır (Günaydın ve Çetin, 2015;18).

Birçok araştırma, günümüzde gelişmekte olan ülkelerde olduğu kadar gelişmiş birçok ülkede de genç işsizlik sorununun, öncelikli olarak halledilmesi gereken sosyal bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır. Bu noktada, gençlerin işsiz kalmaları konusunda genel kabul gören eğilim, onların yetişkinlere oranla daha fazla sosyal risk altında oldukları ve erken kariyer fırsatlarının gençler açısından belirsiz ve düzensiz bir süreci ortaya koymasındır (Murat ve Şahin, 2011;33). Özellikle, 15-24 yaş grubunun işgücü piyasasına ilk kez giriş yaşı olması, daha önce bir iş tecrübesine sahip olmamaları nedeniyle işverenler tarafından ek maliyet yaratmaları yüzünden tercih edilmemeleri, işgücü piyasasını yeterince tanımamaları, eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasında etkin bir bağın kurulamaması gibi sebepler dolayısıyla genç işsizlik oranları, genel işsizlik oranlarından iki katı yüksektir (Taş ve Bilen, 2014; 53).

İşsizliğin yol açtığı ekonomik, sosyal ve psikolojik maliyetleri söz konusudur. Sosyal ve psikolojik etkiler işsizliği diğer sorunlardan ayırmaktadır. İşsizlik sonucunda oluşan gelir kaybı belirli süreler için telafi edilebilir. Ancak işsizlik sorunun yol açtığı umutsuzluk, hayal kırıklığı, korku ve endişe gibi duyguların yaratacağı hasarların telafisi oldukça güçtür. Özellikle bu tip bir sorunla kişilerin erken yaşlarda karşılaşması hayatının ilerleyen süreçlerinde ciddi davranış bozukluklarına neden olabilmektedir. Ekonomik bağımsızlığını kazanamamış genç nüfus geleceğine yönelik planlarının tasarlanması ve uygulanmasında aktif bir rol alamayacaktır. Ayrıca önemli bir tehlike de, istihdam edilemeyen gençlerin, işsizliği başarısızlık ve yenilgi göstergesi olarak algılayıp kendilerini toplumdan soyutlamaları olabilecektir. Bunun sonucunda da işsiz gençler arasında çeteleşme, toplu suçlara eğilim ve toplumca kabul görmeyen davranışlar yaygınlaşabilecektir (Torun ve Arıca,2011;170). Bu sebeplerin yanında ekonomik kalkınma açısından da genç işsizliğinin önemli sakıncaları bulunmaktadır. Hayatının en üretken ve aktif döneminde üretim sürecine katılamayan gençler milli gelir ve ekonomik kalkınmanın da gereğince hızlı ilerleyememesine neden olmaktadır (Erdayı, 2009; 135-136).

Genç İşsizliğin Ortaya Çıkış Nedenleri

Genç işsizliğin oluşumuna etki eden birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörler mikro ve makro düzeyde incelenebilir. Genç işsizliğine neden olan mikro nedenler arasında; gençlere özgü nitelikler ve eğitilmiş işsizler, gençlerin

çalışma eğilimleri, gençlerin piyasaya ilk kez giriş yapıyor olmaları ve etnik köken ve engellilik sayılabilir. Makro düzeyde ise; toplam talep yetersizliği, ekonomik durgunluk ve krizler, demografik faktörler, işgücü politikalarının yetersizliği, eğitim politikalarının yetersizliği, asgari ücret uygulaması ve gençlere yönelik ücret politikaları sıralanabilir (Murat ve Şahin, 2011; 21).

Her ne kadar gençlerin işsizlik düzeyi mikro ve makro faktörlere dayanırsa da, genellikle işsizlik makro ekonomik göstergeler tarafından belirlenmektedir. Bazı ülkeler genç işsizliği düşük seviyelerde korumada diğer ülkelere göre daha başarılı olmuştur. İşsizliğin önemli sebeplerinden birisi olan eğitim sistemi ve verilen eğitimin düzeyi oldukça önemlidir. Ülkelerin eğitim sistemlerinde ciddi yapılanmalar oluşturmaları sayesinde genç işsizlik oranlarında önemli ve sürdürülebilir bir azalmayı sağlayabilecekleridir. Bir çok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkede; bireyin almış olduğu eğitimin düzeyi genç işsizlik oranlarını etkilemektedir (Taş ve Bilin, 2013; 55).

Literatürde genç işsizlik arz ve talep yönü ile de açıklanmaktadır. Tablo 1, genç işsizliğin bu yönlerini özet olarak göstermektedir.

Tablo 1. Genç işsizliğin Yüksek Olmasının Nedeni

	Talep Yönü	Arz Yönü
Mevcut işler	Ekonomik koşullar nedeniyle gençlere yönelik bir işlerin azlığı	Düşük ücretli işlerin varlığı
Ücretler	Asgari ücret uygulaması, düşük düzeyli işlerin sayısının azalması	Gençlerin gerçekçi olmayan ücret taleplerinin varlığı
Mobilite	Kısa süreli geçici işlerin yüksek işsizlik oranının temelini oluşturması	Genç işçilerin yüksek bir mobiliteye sahip olması
Tavırlar	Gelecek beklentisi yüksek işlerin gençler tarafından talep edilmesi.	Cari ücret düzeyinde gençlerin boş zamanı tercih etmesi
Nitelikler	Niteliklerin çalışırken kazanılması	Gençlerde eğitim ve tecrübe eksikliğinin varlığı
Genç Nüfusun Hızlı Artışı	İş piyasasının gençler için mevsimlik işler gibi birçok yeni iş üretebilmesi.	Genç nüfusun hızlı artması
Alternatif "İş"ler	Gençlerin yasadışı yeraltı faaliyetlerinden yüksek gelir elde edebilmesi	

Kaynak: GÜNDOĞAN, Naci (1999) Genç İşsizliği ve Avrupa Birliği'ne Üye Ülkelerde Uygulanan Genç İstihdam Politikaları, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 69.

Ekonomide toplam talep düzeyinin düşmesi genel işsizlik seviyesinin artmasına ve benzer biçimde genç işsizliğin de etkilenmesine yol açar. Genç işsizliğinin toplam talepteki değişmelere karşı görece olarak daha duyarlı olmasının birçok nedeni bulunmaktadır. Bu nedenlerden bazıları şunlardır: İşverenler, işçi çıkarmalarda bir seçim yapmaları gerektiğinde, genç işçiler bu seçimde ilk sıralarda yer alırlar. Bunun çeşitli nedenleri vardır: Birincisi; gençleri işten çıkarmanın işveren açısından fırsat maliyeti yetişkin işçilere göre daha düşük olacaktır. Tecrübesiz olmaları ve kendilerine yapılan meslek içi eğitim yatırımının genelde düşük olması bunda önemli bir rol oynayacaktır. Ayrıca işten çıkarma tazminatlarının işçinin hizmet süresi ile orantılı olması, gençlerin işten çıkarmalarda ilk sıralarda yer almalarına neden olur (Gündoğan, 1999; 70).

OECD ve Türkiye'deki Genç İşsizlik Profili

İşsizlik, 1970'li yıllardan itibaren başta nüfus artış hızı yüksek, buna karşın ekonomik gelişmesi yavaş ülkeler olmak üzere, aynı zamanda sanayileşmiş batı ülkelerini de önemli ölçüde etkileyen bir sorun haline gelmiştir. Aşağıda tablo 2'de 2007-2015 yıllarına ait küresel işgücü piyasalarındaki genel ve genç işsizlik oranları gösterilmektedir.

Tablo 2. Küresel İşgücü Piyasalarında Genel İşsizlik ve Genç İşsizlik (15-24) Oranları

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Genç işsiz sayısı (milyon)	70.5	72.9	76.6	75.6	74.4	74.3	73.9	73.3	73.4
Toplam İşsiz sayısı (milyon)	171	179	198.1	196.4	195.3	197.3	199.6	199.4	201.6
Genç işsizlik oranı (%)	11.7	12.2	12.9	13	12.9	13	13	13	13.1
Toplam işsizlik oranı (%)	5.5	5.7	6.2	6.1	6	6	6	5.9	5.9
Gençlerde İşgücüne Katılma Oranı	49.8	49.2	48.5	47.7	47.6	47.3	47.4	47.3	47.3

Kaynak: OECD, <https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm#indicator-chart>, (Erişim Tarihi: 12.04.2016).

ILO, http://www.ilo.org/ilostat/faces/help_home/data_by_country/countrydetails/indicator-details?indicator, (Erişim Tarihi: 12.04.2016)

Uluslararası Çalışma Örgütü'ne göre, Dünyada, 2015 yılı itibariyle 200 milyonun üzerinde toplam işsiz bulunmaktadır. Toplam işsizler içindeki 15-24 yaş grubunda yer alan kısım ise 73 milyonu aşmıştır. 73 milyon genç, halen bir iş aramakta ve bulamamaktadır (ILO,2015). Genç işsizlik oranlarına bakıldığında, genel işsizlik oranının üzerinde, hatta bir kat daha fazlası olduğu görülmektedir. Genç işsizliğinin yetişkin işsizliğinden yüksek olması birçok ülke için önemli bir işgücü piyasası özelliğidir (O'Higgins, 2015;3).

Genel işsizlik oranı 2015 yılında 5.5 iken, aynı yıl genç işsizlik oranı 11.7 olarak gerçekleşmiştir. Tablo 2 incelendiğinde, 2007 yılından 2015 yılına kadar ki süreçte genel işsizlik oranının %6 civarında olduğu görülmektedir. Genç işsizlik oranı ise 2007 yılında 11.7 iken 2015'te 13.1'lere yükselmiştir. Gençlerin işgücüne katılma oranı ise %47 civarındadır.

2007 yılın yaşanan küresel kriz dünyada işsizlik oranlarına olumsuz biçimde yansımıştır. Tablo 2'deki rakamlar bu olumsuzlukları özellikle genç işsizlik rakamlarına yansıdığını göstermektedir. Nitekim, ILO'nun 2010 yılında yayınladığı "Gençler için Küresel İstihdam Eğilimleri" raporu da, yaşanan ekonomik krizin, genç işgücü üzerindeki etkileri konusuna ayrılmıştır. Bu çerçevede rapor, işgücü piyasalarına ilişkin derinlemesine analizler yapmış ve sonuç olarak da genç işgücünün, küresel krizden yetişkin işgücüne oranla daha fazla etkilendiğini ortaya koymuştur (ILO, 2010).

Tablo 3'de ise, genç işsizlik oranları cinsiyet ayrımında sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma OECD ve Türkiye için yapılmıştır.

Tablo 3. Genç işsizlik oranları-cinsiyet ayrımına göre

	Toplam		Kadın		Erkek	
	OECD	Türkiye	OECD	Türkiye	OECD	Türkiye
2000	13,1	12,8	13,4	11,6	12,9	13,3
2005	13,2	19,2	12,9	20,0	13,5	18,9
2010	16,7	19,7	15,6	20,7	17,6	19,3
2011	16,2	16,7	15,6	18,9	16,7	15,6
2012	16,2	15,7	15,7	17,8	16,7	14,6
2013	16,1	16,9	15,6	19,7	16,5	15,5
2014	15,1	17,8	14,6	20,1	15,5	16,6
2015	13,8	18,5	13,4	22,1	14,2	16,5

Kaynak: OECD, <https://data.oecd.org/unemp/youth-unemployment-rate.htm#indicator-chart>, (Erişim Tarihi: 12.04.2016).

OECD ve Türkiye için genç işsizlik oranlarını gösteren Tablo 3 incelendiğinde, 2015 yılı için OECD’de genç erkek işsizlik oranının %14.2, genç kadın işsizlik oranının %13.4 ve toplam genç işsizlik oranının da %13.8 olduğu görülmektedir. Bu oranlar Türkiye için incelendiğinde ise, genç erkek işsizlik oranının %16.5, genç kadın işsizlik oranının %22.1 ve toplam genç işsizlik oranının da %18.5 olduğu dikkat çekmektedir. Türkiye’deki gerek genel genç işsizlik oranı gerekse de genç kadın-erkek işsizlik oranları OECD ortalamasının üzerindedir. Özellikle genç kadın işsizlik oranı ciddi biçimde yüksek gerçekleşmiştir.

İşsizlik probleminin OECD ülkeleri ve Türkiye’de genel görünümü ise aşağıda tablo 4 ve tablo 5’de verilmiştir. Tablo 4’de işsizlikle mücadelede başarılı sayılabilecek genç işsizlik oranında 2015 yılı itibariyle %13.8 olan OECD ortalamasının altında olan ülkeler 2000-2015 yılları itibariyle verilmiştir. Genç işsizlik oranının en düşük olduğu ülkeler 2015 yılı itibariyle Japonya (5.5) ve Almanya’dır (7.2). Daha sonra sırasıyla, İsviçre, Meksika, İzlanda, İsrail, Norveç, Avusturya, Kore, Danimarka, Hollanda, ABD, Çek Cumhuriyeti, Kanada, Avustralya ve Estonya gelmektedir. Türkiye’ye bakılacak olursa genç işsizlik oranının %18,5 olduğu görülmektedir. Türkiye’nin genç işsizlik oranının diğer ülkelerle karşılaştırılması Tablo 4’de gösterilmektedir. Genç işsizlik oranı Türkiye’de OECD ortalamaları ile karşılaştırılınca yüksek çıkmakta ve 2011-20105 arası artış göstermektedir.

OECD işsizlik oranı genel ortalaması; 2000 yılında 13.2, 2005’te 13.2, 2010 yılında 16.7 olarak gerçekleşmiştir. 2010 yılından 2015’e kadar 15-16 civarında gerçekleşen genç işsizlik oranı 2015 yılında 13.8’e düşürülebilmiştir. Tablo 5’te genç işsizlik oranlarının 2015 yılı OECD ortalamasının üzerinde olan OECD ülkeleri verilmiştir. 2015 yılı itibariyle en yüksek genç işsizlik oranı Yunanistan’dadır (49.8). Yunanistan’ı 48.3 ile İspanya ve 40.3 ile İtalya takip etmektedir. Genç işsizlik oranlarının en yüksek olduğu diğer OECD ülkeleri ise sırasıyla;Portekiz, Slovakya, Fransa, Belçika, Finlandiya, Polonya, İrlanda, İsveç, Türkiye, Macaristan, Lüksemburg, Slovenya, Şili, Yeni Zelanda ve İngiltere’dir. AB-19’da 22.3 iken AB-28 dikkate alındığında 2015’te genç işsizlik oranı 20.3 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 4. Genç işsizlik oranları (2015 itibariyle OECD ortalamasının altında olan ülkeler)

	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Avusturya	5.1	10.9	9.4	8.9	9.4	9.6	10.2	10.5
Kanada	12.6	12.3	14.9	14.2	14.4	13.7	13.4	13.1
Danimarka	6.7	8.6	13.9	14.2	14.1	13	12.6	10.8
Almanya		15.5	9.8	8.5	8	7.8	7.7	7.2
İzlanda		7.4	16	14.3	13.5	10.5	9.7	8.7
Hollanda	5.7	8.2	8.7	10	11.7	13.2	12.7	11.2
Norveç	10.4	11.4	9.2	8.6	8.4	9.1	7.8	9.8
İsviçre	5	8.8	7.8	7.6	8.4	8.5	8.5	8.5
ABD	9.3	11.3	18.4	17.2	16.1	15.5	13.3	11.6
Avustralya	12	10.6	11.5	11.3	11.7	12.2	13.3	13.1
Çek Cumhuriyeti	18.1	19.2	18	18	19.5	18.9	15.8	12.5
Japonya	9	8.6	9.3	8.1	8.1	6.8	6.2	5.5
Meksika		6.9	9.7	9.8	9.4	9.4	9.4	8.6
Güney Kore	10.7	10.1	9.7	9.6	8.9	9.3	10	10.5
Estonya	23.8	15	32.8	22.3	20.8	18.7	14.9	13.2
İsrail	16.8	17.7	13.6	11.5	12	10.5	10.5	9.2
OECD	13.2	13.2	16.7	16.2	16.2	16.1	15.1	13.8
Türkiye		19.3	19.7	16.7	15.7	16.9	17.8	18.5

Kaynak: OECD, <https://data.oecd.org/unemp/youth-unemployment-rate.htm#indicator-chart> (Erişim Tarihi: 12.04.2016).

Türkiye'nin birçok ülkeye kıyasla en önemli avantajı sahip olduğu genç nüfustur. Ancak bu genç nüfusa yeterince iş yaratılmadığı için 2015 yılında genç işsizlik oranı %18,5 gibi yüksek bir rakama ulaşmıştır. Bunun yanında işgücü niteliği de oldukça önemlidir. Türkiye, en az bir dil bilen, alanında gerçekten donanımlı, iletişim teknolojileriyle yakından ilişkili ve dünyadaki gelişmeleri günü gününe izleyen iyi yetişmiş kaliteli işgücü açığı yaşamaktadır. Bu anlamda birçok işyeri, mesleki eğitim veya yüksek donanım gerektiren açık pozisyonlar için, iş tanımlarına uygun yeterli işgücünü bulamamaktadır. Bunun yanı sıra, Türkiye, eğitilmiş ve dolayısıyla nitelikli işgücü sayısında yaşanan artışa rağmen hala birçok ülkenin gerisinde yer almaktadır (İzgi, Arslan, 2008;5).

Tablo 5. Genç işsizlik oranları (2015 itibariyle OECD ortalamasının üzerinde olan ülkeler)

	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Belçika	17.4	21.4	22.4	18.6	19.6	23.6	23.3	22.1
Fransa		20.2	22.5	21.9	23.6	24	24.2	24.6
Yunanistan	29.2	25.7	33	44.7	55.3	58.2	52.4	49.8
İrlanda	6.9	8.5	27.6	29	30.3	26.7	23.9	20.8
İtalya	31.1	21.7	27.8	29	35.3	40	42.6	40.3
Lüksemburg		13.7	14.3	16.9	18.5	15.8	22.6	17.3
Portekiz	8.8	16.2	22.7	30.2	37.9	38.1	34.8	31.9
İspanya	26	19.6	41.5	46.2	52.8	55.4	53.2	48.3
İsveç		21.6	24.7	22.7	23.6	23.5	22.8	20.3
Birleşik Krallık	12.6	12.7	19.8	21.2	21.2	20.6	16.9	14.6
Avustralya	12	10.6	11.5	11.3	11.7	12.2	13.3	13.1
Finlandiya	21.1	19.7	21.1	19.7	18.7	19.5	20.3	22
Macaristan	12.4	19.4	26.4	25.9	28.2	26.6	20.4	17.3
Yeni Zelanda	13.5	9.7	17.4	17.4	18	16.2	14.9	14.6
Polonya	35.2	36.9	23.6	25.7	26.5	27.2	23.8	20.7
Slovakya	36.9	30	33.5	33.4	33.9	33.6	29.7	26.4
Şili		19.7	18.5	17.5	16.2	16	16.4	15.5
Slovenya	16.4	15.8	14.7	15.7	20.5	21.6	20.3	16.4
EU-19		17.8	20.9	21.2	23.4	24.2	23.7	22.3
EU-28		18.6	21	21.6	23.2	23.6	22.2	20.3
OECD		13.2	16.7	16.2	16.2	16.1	15.1	13.8
Türkiye		19.3	19.7	16.7	15.7	16.9	17.8	18.5

Kaynak: OECD, <https://data.oecd.org/unemp/youth-unemployment-rate.htm#indicator-chart> (Erişim Tarihi: 12.04.2016).

Türkiye'nin OECD ülkeleri arasında yüksek genç işsizlik sorunu ile karşı karşıya olduğu tablo 5'ten de izlenmektedir. Türkiye uzun zamandır yüksek oranlı işsizlik ile mücadele etmektedir. Bunun yanında özellikle son dönemlerde hızlı bir ekonomik büyümeye sahip olduğu da belirtilmelidir. Buna rağmen mevcut işsizlere ve işgücü piyasasına yeni dahil olan genç işsizlere istihdam olanağı sağlayamadığı da kabul edilmektedir. Resmi ra-

kamlara göre 2002 yılından beri ortalama işsizlik oranı %10 olan Türkiye’de hızlı nüfus artışı, uluslararası doğrudan yatırımlardan yeterli pay alınamaması, istihdam yaratmaya yönelik bir eğitim politikasının yerleşmemiş olması ve eğitim politikasında görülen eksiklikler işsizliğin temel nedenleri olarak bilinmektedir (Çondur ve Bölükbaş, 2014; 81).

Türkiye, dünyada çok az ülkenin sahip olduğu önemli bir genç nüfusa sahiptir. 2015 yılında 78 milyon 741 bin 53 kişilik Türkiye nüfusunun, 12 milyon 899 bin 667’si yani %16,38’i 15- 24 yaş arası gençlerden oluşmaktadır (Günaydın ve Çetin, 2015; 25). Tablo 6’te Türkiye’de genç nüfusa ait istihdam ve işsizlik göstergeleri verilmektedir.

Tablo 6. Türkiye’de istihdam ve işsizlik göstergeleri (15-24)

	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
İşgücü	5.401	4.436	4.426	4.529	4.422	4.584	4.789	4.958
İstihdam edilenler	4.696	3.554	3.465	3.697	3.647	3.727	3.910	4.039
İşsiz	705	881	961	832	775	857	858	919
İşgücüne Katılma Oranı	42,5	37,7	38,3	39,3	38,2	39,6	40,8	42
İşsizlik Oranı	13,1	19,9	21,7	18,4	17,5	18,7	17,9	18,5

Kaynak: TÜİK, Temel İşgücü İstatistikleri,

<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=72&locale=tr> (01.05.2016).

Tablo 6 incelendiğinde, 15-24 yaş arası işsizliğin, 2000’li yıllardan itibaren artmaya başladığı görülmektedir. 2000’de %13,1 olan işsizlik oranı 2008 krizi sonrası %21,7’ye kadar yükselmiştir. 2015 yılında ise %18,5 olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönem içerisinde 15 yaş üzeri işsizlik oranı %7,4’ten %11,9’a yükselmiştir (TÜİK). Bu durum Türkiye’de genç işsizliğinin yetişkin işsizliğine oranla iki kat daha fazla olduğunu göstermektedir. Gençlerin işgücüne katılma oranı da %42’ler düzeyindedir.

Türkiye’nin demografik yapısı, eğitim politikaları ve işgücü politikalarının genç işsizliğin yüksek, gençlerin istihdama katılım oranlarının düşük olmasına neden olmaktadır. Ayrıca Türkiye’de kırdan kente yaşanan göç ve sektörel yapının değişimi genç işsizliği arttırmaktadır. Türkiye’de işgücü piyasalarındaki yetersizlikler, özellikle de İŞKUR’un yapısal yetersizlikleri genç işsizliğin artmasına neden olmaktadır. Bunların yanında eğitim sisteminin de piyasa emek talebine cevap verecek şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir (Murat ve Şahin, 2011: 14-105).

Genç İşsizlik Sorununun Çözümüne Yönelik Politikalar

İşsizlik sorunu ile karşı karşıya olan ülkelerde bu sorunun çözümü için çeşitli politika önerileri geliştirilmiştir. Ülkeden ülkeye farklılık göstermekle birlikte bu politikaların hedefi, işsizliğin azaltılmasıdır. Genç işsizliğinin azaltılmasına yönelik izlenen politikalar; eğitim politikaları ve aktif istihdam politikalarıdır. Bu politikalar ile hedeflenen genç nüfusun iş yaşantısına adaptasyonunun etkin ve verimli bir şekilde olabilmesi ile bu süreçte çıkabilecek sorunlara karşı önlemlerin alınmasıdır (Erol, 2013; 20).

OECD, aktif istihdam politikalarını “emek piyasasını ve işçilerin işle ilgili niteliklerini geliştirmeye ve daha etkin bir emek piyasasını teşvik etmeye yönelik önlemler” biçiminde tanımlamaktadır. Aktif istihdam politikaları ile, esnek çalışmanın yasallaştırılması ve yaygınlaştırılması akla gelmektedir. Bu nedenle kişilerin niteliklerini artıracak eğitim programları, bilgilendirme bu politikalarda önem kazanmaktadır. Politikalar yürütülürken çeşitli araçlar kullanılmaktadır. Bunların başında; okuldan çalışma hayatına geçiş sürecinde çeşitli zorluklarla karşılaşan genç işsizlere iş deneyimi kazandıracak programlar, istihdam/iş yaratma programları, işsizliğin yoğun olarak yaşandığı bölgelerde işverenlerin çeşitli sübvansiyonlarla desteklenmesi ve girişimciliğin özendirilmesi gelmektedir (Uşen, 2007; 67).

Genç işsizlere yönelik aktif programların başında, eğitimine devam edemeyen gençlere yönelik programlar gelmektedir. Bunun yanında ekonomik ve sosyal bakımdan güçsüz ailelerde yetişen gençler için de programlar tasarlanmaktadır. Bu program daha çok 20 yaşın altında olan gençleri kapsamaktadır. Programda okulda veya iş başında eğitim yöntemleri uygulanmaktadır. Programların amacı, gençlerin işgücü piyasasına katılmalarının desteklenmesi ve iş bulmalarını sağlayacak mesleki niteliklerin kazandırılmasıdır (Kapar, 2006; 354).

Türkiye’de aktif istihdam politikaları ile ilgili çalışmalar 1988 yılında işgücü eğitimi konusunda yürürlüğe giren yönetmelikle başlamıştır. Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) bu alanda etkin bir rol almaktadır. İŞKUR tarafından istihdamın korunmasına ve artırılmasına, işsizlerin mesleki niteliklerinin geliştirilmesine, işsizliğin azaltılmasına ve özel politika gerektiren grupların işgücü piyasasına kazandırılmasına yardımcı olmak üzere aktif işgücü hizmetleri kapsamında mesleki eğitim kursları, işbaşı eğitim programları, girişimcilik eğitim programları, toplum yararına programlar ve diğer kurs, program, proje ve özel uygulamalar düzenlenmektedir. Açılan kurs alanları

ve kursiyerlerin nitelikleri illere veya bölgelere göre değişiklikler göstermektedir (Erol, 2013; 24).

Sonuç

Günümüz dünyasında ekonomilerin karşı karşıya olduğu sorunların başında işsizlik gelmektedir. İşsizlerin içinde de en önemli sıkıntı genç işsizliği olarak görülmektedir. Genç işsizliği her ekonomi için ekonomik, toplumsal ve siyasal sonuçlara sahiptir. İşsiz kalan gençlerin normal sosyalleşme süreci bozulur. Çünkü gençlerin iş yaşamına başlamakla birlikte bir statü ve kimlik beklentileri söz konusudur. Bundan yoksun kalan genç için hem ekonomik hem sosyal huzursuzluklar baş gösterir. Gençler arasında işsizliğin yüksek oluşu, toplumda siyasi şiddet ve hatta bir başkaldırıya bile neden olabilir. Bu nedenle ülkelerin işsizliğe ve özellikle de genç işsizliğe karşı ortaya çıkabilecek çatışmaları önleyebilmek adına ciddi istihdam politikaları üretmeleri gerekmektedir.

Çalışmada küresel boyutta işsizlik ve genç işsizlik rakamları incelendiğinde durumun ciddiyeti ortaya konmuştur. 2015 yılında genel işsizlik oranı %5.1 iken genç işsizlik oranı %13.1 dir. Yani genç işsizlik genel işsizliğin iki katından fazla gerçekleşmektedir. OECD ülkeleri incelendiğinde de, OECD ortalaması %13'lerde iken %55'lere varan genç işsizlik sorunu ile karşı karşıya olan ülkeler göze çarpmıştır. Türkiye'de ise bu oran 2015 yılı itibariyle %18.5'tir. Bu noktada OECD'nin, 2015 yılı raporunda, gençlerin istihdama katılmalarını sağlamak için çeşitli önerileri bulunmaktadır. Bu öneriler şunlardır (OECD, 2015);

- Okul öncesi eğitime önem verilmelidir.
- Okumada, matematikte ve bilimde düşük seviyeli öğrencilerin öğretmenleri tarafından erken teşhis edilmesi ve böylece bu öğrencilerin okulu bırakmalarının önüne geçilmesi gerekmektedir.
- Kamu istihdam hizmetlerinin, sosyal yardım kurumlarının, eğitim ve staj sistemlerinin öğrenciler için cazibesi artırılmalıdır. Sosyal yardım alma karşılığında ise gençlerin, sosyal yardım ya da kamu istihdam hizmetlerine kaydolup eğitime ve staja daha fazla katılmaları istenebilir.
- Eğitim-sanayi işbirliğinin sağlanması gerekmektedir. Bu sayede, yeni mezunların gerçek becerilerini doğru olarak yansıtan yeterlilik tas-lakları birlikte hazırlanabilir.

- Yüksek öğrenimde çalışmaya dayalı öğrenim gerçekleşmelidir.

Bu önerilerde gösteriyor ki genç işsizliğin önlenmesi için eğitim politikalarına özellikle önem verilmesi gerekmektedir. Gençlerin eğitim hayatı içinde olması ve aktif bireylere dönüşmeleri sağlanmalıdır. Genç işsizliğinin önlenmesinde yeni iş alanlarının yaratılması da oldukça önemlidir. Bu noktada temel sorumluluk devlete aittir. Çalışma hayatında önemli bir yeri olan sendikalar, özel istihdam büroları ve mesleki eğitim veren kuruluşlar da devlet ile işbirliği içinde olmalıdır. Örneğin Kalkınma Ajanslarının eğitim ve iş edindirmeye yönelik destek sağlaması, özellikle genç işsizliği sorununun yerinde çözülmesi açısından oldukça faydalı sonuçlar ortaya çıkartabilir.

KAYNAKÇA

- BALCI, B., ARSLAN, İ. (2008). Türkiye’de Genç İşsizliği, Eğitim ve Büyüme İlişkisi, 2. *Ulusal İktisat Kongresi*, DEÜ İİBF İktisat Bölümü, İzmir.
- BAYRAKDAR, S., İNCEKARA, A. (2013). Türkiye’nin Genç İşsizlik Profili, *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 4(1), 15-38.
- ÇONDUR, F., BÖLÜKBAŞ, M. (2014). Türkiye’de İşgücü Piyasası ve Genç İşsizlik-Büyüme İlişkisi Üzerine Bir İnceleme, *Amme İdaresi Dergisi*, 47 (2), 77-93.
- ERDAYI, U. (2009). Dünyada Genç İşsizliği Sorununun Çözümüne Yönelik Ulusal Politikalar ve Türkiye, *Çalışma ve Toplum*, 3, 133-162.
- EROL, Sevgi Işık (2013). Gençlere Yönelik Aktif İstihdam Politikaları: Japonya, Kore, Çin ve Türkiye Örnekleri, *TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi*, 24(6) / 25 (1-2), 15-43.
- GÜNAYDIN, D., ÇETİN, M. (2015). Genç İşsizliğin Temel Makroekonomik Belirleyicileri: Ampirik Bir Analiz, *Pamukkale Üniversitesi SBE Dergisi*, 22, 17-34.
- GÜNDOĞAN, N. (1999) Genç İşsizliği ve Avrupa Birliği'ne Üye Ülkelerde Uygulanan Genç İstihdam Politikaları, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 54(1), 63-79.
- GÜNEY, A. (2010). Türkiye’de Geliştirilmiş İşsizlik Oranları, *Çalışma ve Toplum*, 24, 239-252.
- KAPAR, R. (2006). Aktif İşgücü Piyasası Politikaları, *Prof. Dr. Toker Dereli’ye Armağan, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası*, 55(1), 341-371.
- MURAT, S., ŞAHİN, L. (2011). Nedenleri ve Sonuçları Bakımından Gençler Arasında Yaygınlaşan İşsizlik, *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, 44, 1-48

- ILO (2010). *Global Employment Trends For Youth 2010: Special Issue on the Impact of the Global Economic Crisis on Youth*, Geneva, ILO Pub., www.ilo.org, (Erişim Tarihi: 10.04.2016).
- ILO (2013). *Global Employment Trends for Youth 2013: A Generation at Risk*. International Labour Office, Geneva, www.ilo.org (Erişim Tarihi: 10.04.2016).
- ILO,
http://www.ilo.org/ilostat/faces/help_home/data_by_country/countrydetails/indicator-details?indicator, (Erişim Tarihi: 12.04.2016)
- ILO (2015). *World Employment and Social Outlook. Geneva*, International Labour Office, Geneva, www.ilo.org (Erişim Tarihi: 10.04.2016).
- OECD (2015). OECD Skills Outlook 2015 Youth, Skills and Employability, www.oecd.org (Erişim Tarihi: 12.05.2016).
- OECD, <https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm#indicator-chart>, (Erişim Tarihi: 12.04.2016).
- O'HIGGINS N, (2015). *Youth Unemployment*, IZA Policy Paper No. 103, <http://www.iza.org/en/webcontent/publications/policypapers> (Erişim Tarihi: 22.04.2016).
- ÖREN, K., ŞAHVERDİOĞLU, H. (2016). Türkiye'de Genç İşsizliği ve Genç İşsizliğinin Giderilmesinde Aktif İstihdam Politikaları, *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 5-37.
- TAŞ H. Y., BİLEN, M. (2014). Avrupa Birliği ve Türkiye'de Genç İşsizliği Sorunu ve Çözüm Önerileri, *Hak-İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 3(6), 50-69.
- TORUN, M., ARICA, F. (2011). 2008 Global Ekonomik Kriz'in Genç İşsizlik Açısından Değerlendirilmesi, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 165-177.
- UŞEN, Ş. (2007). Aktif Emek Piyasası Politikaları, *Çalışma ve Toplum*, 13, 65-95, <http://www.calismatoplum.org/sayi13/Usen.pdf> (Erişim Tarihi: 10.05.2016).